

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Ösbyskolan i Värmdö kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Ösbyskolan. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Ösbyskolan i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i hög utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i hög utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 7 oktober 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2025:11909) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i hög utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet i slöjdundervisningen är processinriktat och sker genom dialog och i form av formativ respons.

Lärarstödet är utformat så att eleverna kan utveckla egna idéer, göra överväganden och medvetna val innan de börjar att framställa ett föremål. Lärare berättar i intervju att en arbetsprocess inleds med att eleverna får utveckla sina idéer och att eleverna ska dokumentera sin planering i ett digitalt dokument som handlar om arbetsprocessens olika delar. Lärarna beskriver att de visar olika inspirationskällor för eleverna, till exempel föremål som andra elever har skapat. Lärarna uppmuntrar eleverna att använda en digital plattform för visuell inspiration och ett digitalt slöjddlexikon som innehåller både bilder och filmer. Både lärare och elever beskriver att idéutvecklingen är en viktig del av arbetsprocessen för att få en så bra slutprodukt som möjligt. Såväl lärare som elever beskriver att elever löpande får stöd i att pröva och ompröva olika tillvägagångssätt för att lösa en uppgift på. Lärare berättar att de ofta pratar med eleverna om att eleverna växer genom att pröva och ompröva och att det är en del av

processen samt att det är bra att göra misstag eftersom eleverna lär sig av dem. En elev berättar till exempel om ett schackbräde som hen hade planerat att göra. Med hjälp av läraren ändrade eleven tillvägagångssätt för att kunna framställa brädet på ett mer effektivt sätt. En elev berättar att en annan elev virkade med en för tunn tråd under en lektion i materialinriktningen textil. Eftersom det skulle ta för lång tid började eleven om med en tjockare tråd. Eleven berättar att den andra eleven inte såg detta som ett misslyckande, utan som ett sätt att lära sig.

Lärarna ger eleverna löpande stöd och återkoppling under pågående arbetsprocess. Eleverna beskriver att lärarna ger återkoppling kring det som är bra och det som kan bli bättre samt att de får stöttning och hjälp om de behöver det. Av Skolinspektionens lektionsobservationer framgår att lärarna går runt i salen och frågar eleverna hur det går. Lärarna visar och instruerar hur eleverna kan lösa olika problem. Samtalen sker i dialog med eleverna där eleven frågar och läraren svarar genom att ge olika alternativ till lösningar. Till exempel visar läraren i materialinriktningen trä och metall en elev olika metoder som eleven kan använda när hen ska hugga i sin relief. Läraren förklarar metodernas fördelar och nackdelar och därefter får eleven bestämma själv vilken metod eleven vill använda. En elev behöver under en observerad lektion hjälp med sitt textila fodral till sina hörlurar. Läraren ber eleven beskriva tanken med projektet och eleven berättar hur hen har planerat att skapa fodralet. Läraren ställer följdfrågor exempelvis om hur stort föremålet ska bli och vilket material eleven vill arbeta i. Lärare berättar att de ger eleverna löpande återkoppling genom att ha en dialog med eleverna om var de befinner sig i processen och vad nästa steg är. En lärare berättar till exempel att de ofta skriver ned tillsammans med eleven steg för steg hur eleven ska göra. Läraren frågar eleven vad hen tror att nästa steg kan vara och så får eleven skriva ned det. Ofta ber läraren eleven att gå tillbaka till det första steget i arbetsprocessen, idéutvecklingen. Läraren gör så för att eleven ska få tankar kring hur arbetet ska fortsätta.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen är motiverande och utmanande samt att arbetsformerna varierar.

Undervisningen är utformad så att eleverna oavsett kunskapsnivå stimuleras till utveckling. Lärarna berättar i intervju att eleverna i årskurs 7 och 8 får samma sorts uppgifter samtidigt som det går att välja att utföra dem på olika sätt. Eleverna berättar till exempel om när de skulle tillverka föremål av gamla jeans i årskurs 7. En del elever gjorde enklare bollar medan andra elever valde att göra mer avancerade klädesplagg som till exempel en kjol eller en jeansjacka. När elever i materialinriktningen trä och metall tillverkade maskiner i trä med vev i årskurs 8 hade de möjlighet

att välja storlek och material samt hur avancerad maskinen skulle vara genom att välja antal vevar och kammar. I årskurs 9 får eleverna välja vad de vill framställa utifrån vad de har lärt sig i slöjdundervisningen under tidigare årskurser. Eleverna berättar vidare att de har möjlighet att utmana sig själva genom att välja uppgifter som de tror att de klarar av. Läraren hjälper eleven genom att diskutera om idén är möjlig. Eleverna beskriver att lärarna tror på att de kan, även om eleverna själva ibland tvekar. Under en av Skolinspektionens lektionsobservationer säger läraren till en elev att hen förväntar sig att eleven ska klara av ett moment eftersom det är något som eleven har lärt sig tidigare i slöjdundervisningen. Vid flera tillfällen ställer läraren krav på att elever ska kunna gå tillbaka till sin idéutveckling för att elever tydligare ska förstå hur de ska gå vidare i processen.

Arbetsformerna varierar så att eleverna har möjlighet att samarbeta med andra elever för att dela erfarenheter och utveckla lärandet. Lärarna berättar att de låter eleverna arbeta både enskilt och tillsammans. Till exempel berättar lärarna om en arbetsgång som innebär att en elev som behöver hjälp i första hand ska fråga en annan elev, i andra hand söka efter svar i ett slöjddlexikon och i tredje hand fråga läraren om hjälp. Lärarna beskriver att eleverna på detta sätt känner att de samarbetar, även om de inte arbetar med samma föremål. Lärarna berättar även att de elever som har kommit långt i sin kunskapsutveckling får ett uttalat ansvar att dela med sig av sina kunskaper till andra elever. Arbetssättet grundläggs i mellanstadiet och fortsätter sedan på högstadiet och är väl känt hos eleverna. Elever berättar att läraren visar och instruerar olika moment både individuellt och i grupp. Under de lektioner som Skolinspektionen observerade samtalande elever med varandra om sina föremål och två elever diskuterade med varandra hur den ena eleven kunde lösa ett moment i framställningen av ett slöjdföremål.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller moment där eleverna löpande reflekterar över arbetsprocessen och resultat tillsammans med lärare.

Läraren ställer löpande frågor till eleverna och låter dem utvärdera och bedöma resultatet av sitt arbete. Lärarna berättar i intervju att elevernas reflektion är en pågående process som börjar i samband med framställandet av ett slöjdföremål. Eleverna formulerar egna stödord som de skriver ner i sina loggböcker. Under arbetsprocessens gång får eleverna i uppgift att reflektera kring de olika delarna i processen genom att besvara olika frågor i ett dokument och i slutet av terminen lämnar eleverna in en avslutande reflektion. Eleverna berättar att de framför allt reflekterar skriftligt men att det även kan ske muntligt genom att läraren ställer frågor till elever när de arbetar, som till exempel "Vad kunde du ha gjort i stället?"

Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen trä och metall uppmanas eleverna att ta fram sina dokument om arbetsprocessen som de precis fått tillbaka från läraren. Läraren vill att eleverna besvarar en fråga som handlar om vad eleven har lärt sig och vad som har varit svårast. Läraren betonar att de ska reflektera genom att dokumentera löpande under terminen och att det är en del av arbetsprocessen. Under lektionen uppmanar läraren också en elev att skriva ner en specifik händelse i sitt dokument.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i hög utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen ger eleverna fördjupad förståelse och kunskap om olika material och slöjdmetoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen ger eleverna möjlighet att få kunskap om olika materials egenskaper samt hur dess ursprung och framställning påverkar miljön. Av dokument som Skolinspektionen har begärt in från huvudmannen framgår att delar av slöjdundervisningen i årskurs 7 och 8 består av materialkunskap och hållbar utveckling. I materialinriktningen trä och metall får eleverna till exempel lära sig om olika träslags egenskaper och dess påverkan på miljön. Både lärare och elever berättar i intervju att de har fört samtal om svenska träslag och träslag från andra länder utifrån ett

hållbarhetsperspektiv. Av läsårsplaneringen för materialinriktningen textil framgår att eleverna i årskurs 7 får skapa ett föremål av gamla jeans och att arbetsområdet fokuserar på hållbar utveckling. Både lärare och elever berättar att eleverna får en omfattande genomgång av olika textilier utifrån miljösynpunkt. I undervisningen ingår även moment som berör arbetsvillkoren för de personer som arbetar i fabriker där material framställs. Eleverna berättar också att de har fått kunskap om konstmaterial, till exempel att polyester är plast och varför plast inte är ett hållbart material.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter som bidrar till funktionella och hållbara slöjdprodukter. Lärare berättar att de samtalar med eleverna om att de föremål som eleverna tillverkar ska vara av god kvalitet så att de håller länge. Lärare berättar även att de utgår från en gemensam nivå när de bedömer om en elevs föremål är färdigt ur kvalitetssynpunkt. Vid en av Skolinspektionens lektionsobservationer visade läraren materialinriktningen trä och metall hur en elev kunde göra för att föremålet skulle bli mer stabilt och på så vis få högre kvalitet. Eleven använde metoden som läraren föreslagit och därefter undersökte de föremålet tillsammans och konstaterade i samförstånd att föremålet hade fått bättre kvalitet. En lärare i materialinriktningen textil beskriver i intervju att det finns olika typer av sömmar, en del sömmar håller längre och en del går snabbt sönder. När en elev har valt en söm som inte håller så bra synliggör läraren det genom att dra rejält i sömmen så att den delar sig, vilket gör att eleven förstår vikten av kvalitet. Elever bekräftar att de får lära sig att föremålen de tillverkar ska användas och att de ska hålla länge. En elev berättar till exempel att varje årsring i ett trästycke ska gå som en våg i trästycket för att det ska bli hållbart när eleven sedan limmar ihop föremålet.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna får reflektera över olika val samt göra egna val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Eleverna får göra självständiga val av metoder för resurshushållning som bidrar till hållbarhet samt får jämföra och välja olika slöjdmaterial utifrån ett miljöperspektiv. Lärare berättar i intervju att hållbarhetsperspektivet är centralt i slöjdundervisningen och att det är särskilt framträdande under den del av arbetsprocessen som kallas för "Överväganden". I denna del av processen ska eleverna reflektera och dokumentera val av material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Lärarna berättar att slöjdundervisningen är utformad utifrån fyra begrepp som handlar om användning av material och resurser på ett hållbart sätt. Begreppen är

återvinning, återbruk, återhållsamhet och återanvändning. Lärarna beskriver hur de arbetar med begreppen, till exempel att de är noga med att eleverna är sparsamma med material och att eleverna sorterar material på rätt sätt så att det går att återanvända. Vid Skolinspektionens observation av en lektion i materialinriktningen textil placerade flera elever sina mallar på större tygstycken på ett resurseffektivt sätt innan de klippte ut sina delar. En elev valde ett återbrukat tygstycke och utifrån det samtalade läraren med eleven om begreppet återbruk. De fyra begreppen är nedskrivna i ett dokument som finns tillgängligt i slöjdsalen. Eleven läste och antecknade därefter i sitt dokument om arbetsprocessen. Elever berättar i intervju att det i slöjdsalen finns både stuvbitar och nya tyger men att stuvbitarna är mer tillgängliga och att lärare uppmanar elever att välja dessa i första hand. Vid Skolinspektionens observation av en lektion i materialinriktningen trä och metall tillverkade en elev ett föremål av en återbrukat bänkskiva. Eleverna berättar i intervju att de fick jämföra och välja träslag utifrån kvalitet och miljöpåverkan när de skulle tillverka ett brädspel och när de skulle tillverka ett föremål i tekniken intarsia. Elever från båda materialinriktningarna berättar att de är väl bekanta med slöjdundervisningens fyra begrepp som handlar om användning av material och resurser på ett hållbart sätt.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Granskningen visar att rektorn organiserar slöjdämnet så att elever oavsett könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Rektorn ser till att flickor och pojkar möts i undervisningen. Rektorn berättar i intervju att eleverna läser båda materialinriktningarna växelvis under årskurs 7 och 8 och att slöjdgrupperna i dessa årskurser består av både flickor och pojkar. Inför årskurs 9 får eleverna välja materialinriktning. Rektorn beskriver att lärarna i samband med valet informerar eleverna om materialinriktningarna genom att visa tidigare elevarbeten. Syftet är att vägleda eleverna utifrån deras olika intressen. Rektorn berättar att sedan skolan införde detta informationstillfälle har fördelningen mellan flickor och pojkar blivit jämnare. Elever berättar att de har valt materialinriktning utifrån både intresse och kunskaper inom inriktningen. En flicka berättar till exempel att hon valde materialinriktningen trä och metall för att hon kan mer inom den inriktningen. En pojke berättar att han valde materialinriktningen trä och metall för att han tycker att inriktningen innehåller många roliga tekniker. En annan pojke berättar att han valde materialinriktningen textil för att han bedömer att han kommer lyckas bättre inom den inriktningen. Rektorn berättar även att slöjdämnet är organiserat så att flickor och pojkar ges möjlighet att arbeta med en kombination av material. Lärare berättar även att elever får prova materials kombinationsmöjligheter, både inom och mellan materialinriktningarna.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna i begränsad utsträckning lyfter föreställningar och normer om kvinnligt och manligt med eleverna.

Lärarna samtalar sällan med eleverna om olika föreställningar om kvinnligt och manligt samt utmanar sällan eleverna i deras val av material och metod utifrån ett icke-könstraditionellt perspektiv. En lärare berättar i intervju att hen undviker att samtala med eleverna om traditionella föreställningar kring manligt och kvinnligt kopplat till slöjdämnet. Läraren vill inte bidra till föreställningar om att vissa material eller metoder är kvinnliga eller manliga. En annan lärare berättar att lärarna inte har funnit att traditionella könsmonster är ett problem i slöjdundervisningen. En lärare i materialinriktningen textil berättar till exempel att pojkarna i årskurs 8 inte har ifrågasatt uppgiften att brodera utan bara satt i gång att arbeta. Elever berättar att de har fått prova på olika metoder och material i slöjdundervisningen, men de kan inte ge exempel på att lärarna har diskuterat traditionella uppfattningar kopplade till dessa metoder och material eller att de på annat sätt har samtalat om frågor om jämställdhet i slöjdundervisningen.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna samt utmana eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om manligt och kvinnligt.

Av läroplanen framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra

till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.¹

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare sällan lyfter frågor kopplat till jämställdhet med eleverna i slöjdundervisningen. Genom att synliggöra och diskutera traditionella könsmonster samt utmana de föreställningar som flickor och pojkar kan ha, ges eleverna möjlighet att utveckla en ökad medvetenhet om könsbundna normer. Detta kan i sin tur bidra till att motverka begränsningar i deras vardag och i framtida val, exempelvis vad gäller utbildning och yrkesutbildning.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare löpande reflekterar och diskuterar olika frågor kring jämställdhet samt utmanar eleverna i val av material och metod utifrån föreställningar om kvinnligt och manligt. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.²

På Skolinspektionens vägnar

X Anna-Carin Kostic

Beslutsfattare

Signerat av: Anna-Carin Kostic

X Tora Andersson

Föredragande

Signerat av: Tora Andersson

I handläggningen av ärendet har även utredaren Åke Isaksson deltagit.

¹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

² [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) hämtad 2026-03-25

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Ösbyskolan den 16 februari 2026. Besöket genomfördes av utredarna Tora Andersson och Åke Isaksson.

Skolenheten är en kommunal skola i Värmdö kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–9. Förskoleklass och årskurserna 1–6 ingår inte i granskningen. På skolenheten går cirka 700 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn och biträdande rektor
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från de skolor som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive

resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.³

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁴ Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.⁵

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.⁶

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.⁷

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.⁸ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

³ 26 kap. 20 § skollagen.

⁴ 1 kap. 4 § skollagen.

⁵ 1 kap. 5 § skollagen.

⁶ 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

⁷ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

⁸ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.⁹

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.¹⁰

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

⁹ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁰ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.¹¹

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.¹²

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹³

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.¹⁴

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

¹¹ Ibid.

¹² Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹³ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

¹⁴ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.¹⁵

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.¹⁶

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.¹⁷ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.¹⁸ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.¹⁹

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

¹⁵ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁶ Lgr22, 2.1 Normer och värden.

¹⁷ 2 kap. 9 § skollagen.

¹⁸ 2 kap. 10 § skollagen.

¹⁹ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²⁰

²⁰ Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.